

Psychometric Properties of the Patience Scale for Children and Adolescents

Farhad Khormaei¹ , Fatemeh Azadi Dehbidi²
Azam Farmani³ , Seyed Mehdi Poorseyed⁴

1. Associate Professor, Department of Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran.

(Corresponding Author)

khormaei@shirazu.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Eghlid Higher Education Center, Eghlid, Iran.

f.azadi@eghlid.ac.ir

3. Ph.D. in Psychology, Department of Social Emergency Services, Fars Province Welfare Organization, Shiraz, Iran.

Azamfarmani3@gmail.com

4. Assistant Professor, Department of Psychology and Counselling, Farhangian University, Tehran, Iran.

pourseyed@cfu.ac.ir

Received: 2024/11/24; Accepted: 2025/02/09

Extended Abstract

The concept of patience has recently gained increasing attention from psychologists and continues to evolve as a psychological construct. Patience is commonly defined as the capacity to postpone immediate desires in order to achieve more significant rewards in the future (Schnittker et al., 2020).

Previous research has highlighted the role of patience in reducing aggression and bullying (Farmani & Khormaei, 2015) and in alleviating anxiety and depression (Khormaei, Azadi Dehbidi, & Zaboli, 2015). Other studies have examined its associations with hopelessness (Khormaei & Farmani, 2014), life expectancy (Marhamati & Khormaei, 2018), psychological well-being (Marhamati & Khormaei, 2017), marital satisfaction (Farmani, Khormaei, & Dokouhaki, 2014), coping strategies (Kayhanfar, 2010), achievement goals (Arbazi & Khormaei, 2021), and academic procrastination (Khormaei & Azadi Dehbidi, 2017).

Original Article

Patience can be regarded as both a biopsychological capacity and a moral virtue, influenced by religious beliefs and internal as well as external factors. Although dispositional in nature, it is often shaped by worldviews and values rooted in revelation (Khormaei & Farmani, 2014). Theoretical and practical advances in this construct require the development of valid measurement tools, particularly for children and adolescents, in whom patience plays a key developmental role.

Accordingly, the present study aimed to develop and validate a Patience Scale for Children and Adolescents (CAPS), grounded in the five-factor model of patience, and to examine its psychometric properties.

Method: A descriptive–correlational design was employed. The study population comprised elementary, junior high, and senior high school students in Shiraz, Iran. Using cluster random sampling, 845 students were selected.

The Children and Adolescents Patience Scale (CAPS) was adapted from the Adult Patience Scale (Khormaei et al., 2014). In line with the adult version, core concepts related to patience were derived from verses of the Holy Qur'an, which guided the generation of items. The final instrument comprised 33 items rated on a five-point Likert scale (completely true to completely false), assessing five dimensions: persistence, hesitation, transcendence, forbearance, and satisfaction.

Items 2, 3, 4, 6–9, 11–13, 15–17, 19–21, and 23–33 were reverse-scored. Descriptive analyses were performed using SPSS-21, while confirmatory factor analysis (CFA) was conducted in AMOS-21 to test construct validity. Reliability of the total scale and subscales was examined using Cronbach's alpha coefficients.

Results: Table 1 shows the distribution of participants by educational level and gender. Table 2 presents descriptive statistics for the scale and its subcomponents.

Table 1. Distribution of participants by educational level and gender

Educational level	Girls	Boys	Total
Elementary	151 (18%)	135 (16%)	286 (34%)
Junior high	149 (18%)	120 (14%)	269 (32%)
Senior high	145 (17%)	145 (17%)	290 (34%)
Total	445 (53%)	400 (47%)	845 (100%)

Table 2. Descriptive statistics of the scale and its components

Variable	Mean	SD	Max	Min	Skewness	Kurtosis
Hesitation	27.32	7.73	50	10	−0.12	−0.48
Persistence	36.69	7.77	50	12	−0.04	−0.46
Transcendence	23.86	4.30	30	7	−0.06	−0.04
Forbearance	9.02	3.26	20	4	0.59	0.05
Satisfaction	10.33	2.88	15	3	−0.38	−0.32
Total Patience	112.17	18.02	161	63	−0.12	−0.37

CFA confirmed the five-factor structure:

- Persistence: factor loadings 0.42–0.65
- Hesitation: 0.32–0.66
- Transcendence: 0.34–0.74
- Forbearance: 0.36–0.67
- Satisfaction: 0.45–0.77

All first-order factors significantly loaded onto a second-order general patience factor.

Research Institute of
Hawzah and University

Studies in Islam & Psychology (PSY)

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

Original Article

Table 3. Model fit indices

Indicator	X ² /df	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA	PCLOSE
Observed	2.09	0.92	0.91	0.90	0.90	0.04	1.00
Acceptable	<3	≥0.90	≥0.90	≥0.90	≥0.90	≤0.08	≥0.05

The scale showed satisfactory reliability, with Cronbach's alpha coefficients as follows:

- Transcendence: 0.74
- Forbearance: 0.62
- Satisfaction: 0.70
- Persistence: 0.80
- Hesitation: 0.80

Discussion and Conclusions: The present study developed and validated the Children and Adolescents Patience Scale (CAPS), adapted from the adult version and grounded in Qur'anic concepts of patience. Items were tailored to the developmental needs of children and adolescents, resulting in a 33-item instrument with strong psychometric properties.

The findings suggest that the CAPS is a reliable and valid tool for assessing patience in younger populations. It can be effectively used to explore:

- The developmental trajectory of patience across childhood and adolescence
- Various manifestations of patience in daily life
- Its associations with other psychological variables
- The design of interventions aimed at fostering patience in children and adolescents

Future research should examine the scale's psychometric performance across diverse cultural and demographic groups to enhance its generalizability. Total scale: 0.87

Keywords: Psychometrics; Patience; Scale development; Children; Adolescents.

Acknowledgment: The authors gratefully acknowledge the support of all participants, teachers, and school staff who facilitated this study.

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Cite this article: Farhad Khormaei, Fatemeh Azadi Dehbidi, Azam Farmani & Seyed Mehdi Poursid. (2025), "Psychometric Properties of the Patience Scale for Children and Adolescents", Studies in Islam and Psychology, 19(37), 53-71.

Research Institute of
Hawzah and University

مطالعات اسلام و روان‌شناسی

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

نوع مقاله: پژوهشی

شاخص‌های روان‌سنجی مقیاس صبر کودکان و نوجوانان

فرهاد خرمایی^۱، فاطمه آزادی ده‌بیدی^۲
اعظم فرمانی^۳، سید مهدی پورسید^۴

۱. دانشیار بخش روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول).

khormaei@shirazu.ac.ir

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، مرکز آموزش عالی اقلید، اقلید، ایران.

f.azadi@eghlid.ac.ir

۳. دکتری روان‌شناسی، اداره کل بهزیستی استان فارس، دفتر اورژانس اجتماعی، شیراز، ایران.

Azamfarmani3@gmail.com

۴. استادیار گروه آموزش روان‌شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

pourseyed@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۲۱

چکیده گسترده

مقدمه و اهداف: مفهوم صبر کوتاه زمانی است که مورد توجه معدودی از روان‌شناسان قرار گرفته است. این مفهوم در حال گذار از روند تکوینی است. صبر توانش موجود زنده در به تاخیراندازی برخی از خواسته‌ها به منظور دستیابی به پاداش‌های سطح بالاتر در آینده‌ای نزدیک (اشنیتکر^۱ و همکاران، ۲۰۱۹) تعریف شده است. پژوهش‌ها اهمیت و نقش صبر را در کاهش پرخاشگری (شکوفه‌فرد و خرمایی، ۲۰۱۵)، اضطراب و افسردگی (خرمایی، آزادی ده‌بیدی و زابلی، ۱۳۹۴) مورد بررسی قرار داده‌اند. همچنین دیگر پژوهش‌ها ارتباط این سازه روان‌شناختی-دینی را با ناامیدی (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۳)، امید به زندگی (مرحمتی و خرمایی، ۱۳۹۷)، بهزیستی روان‌شناختی (مرحمتی و خرمایی، ۲۰۱۶)، رضایت زناشویی (فرمانی، خرمایی و دوکوهکی، ۱۳۹۳)، راهبردهای مقابله‌ای (کیهان فرد، ۱۳۸۹)، اهداف پیشرفت (آربزی و خرمایی، ۱۴۰۰) و اهمال‌کاری تحصیلی (خرمایی و آزادی ده‌بیدی، ۱۳۹۶) مورد بررسی قرار داده‌اند.

در مجموع صبر قابلیت زیستی-روان‌شناختی و فضیلتی اخلاقی است که به وسیله باورهای دینی و عوامل تأثیرگذار درونی و بیرونی جهت داده می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که هر چند صبر قابلیت سرشتی دارد لیکن به وسیله باورهای اعتقادی و جهان‌بینی دینی که ریشه در وحی دارند، محتوی می‌گیرد (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۳). اما آنچه در این میان اهمیت دارد آن است که برای گسترش نظری و کاربردی این سازه، ساخت و تدوین ابزارهایی برای سنجش صبر ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. این ضرورت هنگامی بیشتر احساس می‌شود که حوزه مطالعه صبر بر روی کودکان و نوجوانان تمرکز می‌یابد. بنابراین، هدف این پژوهش تدوین مقیاسی برای سنجش صبر کودکان و نوجوانان بر اساس مدل پنج عاملی صبر و بررسی شاخص‌های روان‌سنجی این مقیاس بود.

روش: این پژوهش از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم شهر شیراز بودند که از میان آن‌ها تعداد ۸۴۵ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. مقیاس صبر کودکان و نوجوانان بر مبنای مقیاس

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Institute of
Hawzah and University

مطالعات اسلام و روان شناسی

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

نوع مقاله: پژوهشی

صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳ الف) تهیه شده است. به عبارت دیگر، همانند مقیاس صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳ الف) مفاهیم کلیدی که کلیه آیات مرتبط با صبر در قرآن کریم بر آن تأکید داشته‌اند، مورد توجه قرار گرفت. سپس با توجه به این مفاهیم عباراتی تدوین گردید و نسخه نهایی این مقیاس در قالب ۳۳ گویه براساس مقیاس درجه بندی لیکرت از کاملاً درست تا کاملاً نادرست تنظیم شد که به سنجش پنج عامل استقامت، درنگ، متعالی شدن، شکیبایی و رضایت می‌پردازد. لازم به ذکر است که در این مقیاس گویه‌های ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲ و ۳۳ نمره گذاری معکوس دارند. تجزیه و تحلیل داده‌های توصیفی پژوهش با استفاده از Spss-21 بوده است و برای تعیین روایی از روش تحلیل عامل تاییدی در نرم‌افزار Amos-21 استفاده شد. پایایی کل مقیاس و مؤلفه‌های آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده است. نتایج: جدول ۱ توزیع گروه نمونه برحسب مقطع تحصیلی و جنسیت دانش‌آموزان را نشان می‌دهد. در جدول ۲ نیز اطلاعات توصیفی کل نمونه مشاهده می‌شود.

جدول ۱: توزیع گروه نمونه برحسب مقطع تحصیلی و جنسیت دانش‌آموزان

مقطع تحصیلی	دختر	پسر	کل
ابتدایی	۱۵۱ (۱۸٪)	۱۳۵ (۱۶٪)	۲۸۶ (۳۴٪)
متوسطه اول	۱۴۹ (۱۸٪)	۱۲۰ (۱۴٪)	۲۶۹ (۳۲٪)
متوسطه دوم	۱۴۵ (۱۷٪)	۱۴۵ (۱۷٪)	۲۹۰ (۳۴٪)
کل	۴۴۵ (۵۳٪)	۴۰۰ (۴۷٪)	۸۴۵ (۱۰۰٪)

جدول ۲: اطلاعات توصیفی مربوط به مؤلفه‌ها و نمره کل مقیاس صبر

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر نمره	حداقل نمره	کجی	کشیدگی
درنگ	۲۷/۳۲	۷/۷۳	۵۰	۱۰	-۰/۱۲	-۰/۴۸
استقامت	۳۶/۶۹	۷/۷۷	۵۰	۱۲	-۰/۴۰	-۰/۴۶
متعالی شدن	۲۳/۸۶	۴/۳۰	۳۰	۷	-۰/۶۰	-۰/۰۴
شکیبایی	۹/۰۲	۳/۲۶	۲۰	۴	۰/۵۹	۰/۰۵
رضایت	۱۰/۳۳	۲/۸۸	۱۵	۳	-۰/۳۸	-۰/۳۲
صبر	۱۱۲/۱۷	۱۸/۰۲	۱۶۱	۶۳	-۰/۱۲	-۰/۳۷

برای تعیین روایی مقیاس از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. پیش از اجرای تحلیل عامل تاییدی مفروضه‌های این روش بررسی شدند و تمام مفروضه‌ها برقرار بودند. در ادامه، گویه‌های مقیاس در قالب مدل ۵ عاملی در نرم‌افزار ایموس ترسیم و بر روی نمونه‌ای از دانشجویان شامل ۸۴۵ نفر (۴۰۰ پسر و ۴۴۵ دختر) آزمون شد. شاخص‌های برازش مدل برای مدل محاسبه شد. نتایج تحلیل عاملی تاییدی نشان داد که مقیاس صبر با ۵ عامل استقامت (با بار عاملی ۰/۴۲ تا ۰/۶۵)، درنگ (با بار عاملی ۰/۳۲ تا ۰/۶۶)، متعالی شدن (با بار عاملی ۰/۳۴ تا ۰/۷۴)، شکیبایی (با بار عاملی ۰/۳۶ تا ۰/۶۷) و رضایت (با بار عاملی ۰/۴۵ تا ۰/۷۷) بارگذاری شد. شاخص‌های برازش مدل در جدول ۳ گزارش شده است.

Research Institute of
Hawzah and University

مطالعات اسلام و روان شناسی

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

نوع مقاله: پژوهشی

جدول ۳: شاخص‌های برازش مدل

شاخص	X ² /df	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA	PCLOSE
مقدار	۲/۳۲	۰/۹۲	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۰۴	۱
مقادیر قابل قبول	۳ <	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۰۸ <	۰/۰۵ >

گویه‌ها در تحلیل عاملی مرتبه اول روی پنج مؤلفه و مؤلفه‌ها در تحلیل عاملی مرتبه دوم روی یک عامل کلی بارگذاری شدند و کلیه ضرایب معنی‌دار بوده است. با توجه به نتایج پیشین، می‌توان گفت که صبر دربرگیرنده پنج مؤلفه متعالی شدن، شکیبایی، رضایت، استقامت و درنگ است که در عین استقلال این پنج عامل بر روی عامل کلی صبر بارگذاری می‌شوند. همچنین پایایی مقیاس صبر از طریق آلفای کرونباخ محاسبه شده است. نتایج نشان می‌دهند ضرایب به دست آمده برای مؤلفه‌های متعالی شدن، شکیبایی، رضایت، استقامت، درنگ و کل مقیاس به ترتیب ۰/۷۰، ۰/۸۰، ۰/۸۰، ۰/۸۷ و ۰/۸۷ به دست آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری: در پژوهش حاضر با استناد به مقیاس صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳) و با استفاده از مؤلفه‌های قرآنی و روایتی صبر مقیاسی جهت سنجش صبر کودکان و نوجوانان طراحی گردیده است. بدین صورت که آیات مرتبط با صبر در قرآن کریم و مفاهیم کلیدی این آیات استخراج شد. سپس با توجه به این مفاهیم عباراتی متناسب با گروه سنی کودک و نوجوان تدوین گردید. عبارات دارای مفاهیم مشابه حذف و نسخه نهایی این مقیاس در قالب ۳۳ گویه براساس مقیاس درجه بندی لیکرت از کاملاً درست تا کاملاً نادرست تنظیم شد. سپس دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم به این مقیاس پاسخ دادند و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس مورد بررسی قرار گرفت.

به طور کلی نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مقیاس صبر کودکان و نوجوانان دارای روایی و پایایی مناسب است و می‌توان از آن به عنوان ابزاری روا و پایا جهت سنجش صبر کودکان و نوجوانان استفاده کرد. محققین این پژوهش پیشنهاد می‌کنند که ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در جمعیت‌های مختلف کودکان و نوجوانان مورد بررسی قرار گیرد. ساخت ابزار خودگزارشی جهت سنجش صبر کودکان و نوجوانان در پژوهش حاضر با هدف پر کردن خلاء موجود در این زمینه و انجام پژوهش‌های گسترده و عمیق در حوزه صبر کودکان و نوجوانان صورت گرفته است و به نظر می‌رسد که مقیاس ساخته شده در این پژوهش بتواند راهگشای پژوهش‌های عمیق‌تر در مورد روند تحولی صبر در سنین مختلف، تظاهرات مختلف صبر در زندگی کودکان و نوجوانان، ارتباط صبر با سایر متغیرهای روان‌شناختی و نهایتاً تدوین روش‌های مداخله‌ای برای ارتقای صبر در این گروه سنی باشد.

تقدیر و تشکر: از تمام افرادی که ما را در انجام و پیشبرد این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌شود.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافی ندارد.

واژگان کلیدی: روان‌سنجی، مقیاس، صبر، کودکان و نوجوانان.

ستناد: فرهاد خرمایی، فاطمه آزادی‌ده‌بیدی، اعظم فرمانی، سید مهدی پورسید. (۱۴۰۳). «شاخص‌های روان‌سنجی مقیاس صبر کودکان و نوجوانان».

مجله مطالعات اسلام و روانشناسی، ۱۹(۳۷): ۵۳-۷۱.

۱. مقدمه

مفهوم صبر از کوتاه زمانی است که محدود روان‌شناسانی بدان توجه کرده‌اند. این مفهوم در حال گذار از روند تکوینی است. صبر توانش موجود زنده در به تأخیراندازی برخی از خواسته‌ها به منظور دستیابی به پاداش‌های سطح بالاتر در آینده‌ای نزدیک (استیونس، هالینان و هوسر،^۱ ۲۰۰۵؛ اشنیتکر^۲ و همکاران، ۲۰۲۰) و یا چشم‌پوشی از منافع زمان حال به منظور به دست آوردن پاداش‌های ارزشمندتر در آینده (روساتی^۳ و همکاران، ۲۰۰۷) تعریف شده است. در روان‌شناسی تجربی غرب بنیان‌های صبر بر تاریخچه تکاملی انسان استوار می‌باشد، اما در سال‌های اخیر توجه پژوهشگران غربی به مقوله اخلاق به عنوان ویژگی بارز صبر جلب شده است. ادیان مهم دنیا نیز صبر را به عنوان یک فضیلت اخلاقی و ظرفیت مقابله با سختی‌ها در نظر می‌گیرند (کومر و سیکرکا،^۴ ۲۰۱۴). کومر و سیکرکا (۲۰۱۴) اشاره داشته‌اند که صبر در دوران جدید مورد غفلت قرار گرفته است. آنان با اشاره به فضائل مهم طبقه‌بندی پترسون و سلیگمن^۵ (۲۰۰۴) معتقدند که در این طبقه‌بندی صبر در جای مناسب و شایسته خود قرار نگرفته، بلکه به عنوان ترکیبی از استقامت، گشودگی در تجربه و خودتنظیمی آمده است و این امر در حالی است که روان‌شناسان اخلاق، صبر را فراتر از به تأخیر انداختن ارضای نیازها می‌دانند و کاربرد آن را در حیطه اخلاق در نظر می‌گیرند (اشنیتکر، ۲۰۱۲). بوماریتو^۶ (۲۰۱۴) صبر را در مقابل بی‌صبری قرار می‌دهد و معتقد است فردی که صبور نیست در کارها عجله دارد و نمی‌تواند منتظر بماند، ولی وی مطرح می‌کند که همه موارد صبر به معنای منتظر بودن آرام نیست؛ برای مثال کسی که در مقابل زخم زبان‌های همکار خود صبور است، به این معنا نیست که منتظر چیزی می‌باشد، بلکه او به علت چگونگی کنترل کردن موقعیت در آن لحظه صبر می‌کند. پس به جز مفهوم انتظار که در صبر وجود دارد، صبر شامل رنج کشیدن به منظور کاستن از رنج‌ها و ناراحتی‌های دیگران نیز می‌باشد.

پژوهش‌ها اهمیت و نقش صبر را در کاهش پرخاشگری (شکوفه‌فرد و خرمایی، ۱۳۹۱؛ ایزدی طامه و همکاران، ۱۳۸۹)، زورگویی (فرمانی و خرمایی، ۲۰۱۵)، اضطراب و افسردگی (سلطان نصیر، عزیززاده عصار و رحمتی، ۱۳۹۳؛ خرمایی، آزادی ده‌بیدی و زابلی، ۱۳۹۴؛ حسین ثابت، ۱۳۸۷؛ اشنیتگر و آموز، ۲۰۰۷) بررسی کرده‌اند؛ همچنین دیگر پژوهش‌ها ارتباط این سازه روان‌شناختی-دینی را با ناامیدی (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۳؛ خرمایی، فرمانی و سلطانی، ۱۳۹۳)، امید به زندگی (خرمایی، زارعی، مهدی یار و فرمانی، ۱۳۹۳؛ غباری بناب و خدایاری فرد، ۱۳۸۰؛ مرحمتی و خرمایی، ۱۳۹۷)، بهزیستی روان‌شناختی (اشنیتکر، ۲۰۱۲؛ مرحمتی و خرمایی، ۲۰۱۷)، رضایت زناشویی (فرمانی، خرمایی و دوکوهکی، ۱۳۹۳)، راهبردهای مقابله‌ای (کیهان فر، ۱۳۸۹)، اهداف پیشرفت (خرمایی، آزادی ده‌بیدی و زابلی، ۱۳۹۵؛ خرمایی و آربزی، ۱۴۰۰)، اهمال‌کاری تحصیلی (خرمایی و آزادی ده‌بیدی، ۱۳۹۶)، کفایت اجتماعی (صادق‌زاده، شاملی و خرمایی، ۱۴۰۰)، خردمندی (قربانی و خرمایی، ۱۴۰۰)، درد (ولیعانی و خرمایی، ۱۳۹۴)، نارسایی نظم‌جویی هیجانی (صادق‌زاده، بهزادی و خرمایی، ۱۳۹۹)، خودکنترلی (خرمایی، فرمانی و یزدانی، ۲۰۱۷) و افکار خودکشی (خرمایی، آزادی ده‌بیدی و حق‌جو، ۱۳۹۵) مورد بررسی قرار داده‌اند؛ افزون بر این، نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که صبر فضیلت اخلاقی مهم و مؤثر برای رهبری سازمان‌ها به ویژه در زمینه تصمیم‌گیری‌ها است (هاکو، لیو، تی تی مایا، ۲۰۱۷^۷؛ رسولی و همکاران، ۱۴۰۲). با توجه به نتایج این پژوهش‌ها می‌توان ادعان داشت که اگر وجود یک سازه را بتوان از راه اثرگذاری آن بر سایر متغیرها فرض کرد؛ بنابراین رابطه و اثرگذاری سازه صبر بر سایر متغیرها مبنایی نظری برای ورود به کارکرد این سازه و تدوین مقیاسی برای سنجش آن در کودکان و نوجوانان فراهم می‌آورد که در ادامه به آن پرداخته خواهد شد.

کومر و سیکرکا (۲۰۱۴) فواید صبر را رفتار عاقلانه و منطقی می‌دانند. صبور نبودن توان فرد برای انجام رفتارهای منطقی را محدود می‌کند. آنها فایده دیگر صبر را سبک زندگی سازگارانه در نظر گرفته‌اند؛ بنابراین توانایی کنار آمدن یا تحقق با تأخیر آرزوها و خواسته‌ها با

1. Stevens, Hallinan & Hauser

2. Schnitker

3. Rosati

4. Comer & Sekerka

5. Peterson & Seligman

6. Bammarito

7. Haque, Liu & TitiAmayah

وقوع پیامدهای منفی در زندگی همبستگی معکوس و با وقوع پیامدها و نتایج خوب و دلخواه همبستگی مثبت دارد. صبر افراد را برای کنار آمدن با مشکلات زندگی توانمند می‌سازد؛ به گونه‌ای که افراد صبور به جای بدتر کردن اوضاع در بهبود شرایط می‌کوشند.

پیش‌فرض نظری تعلق صبر به حوزه مفاهیم دینی براساس پیشینه پژوهش‌های تجربی در مورد مفهوم صبر در ایران مورد پذیرش قرار گرفته است، اما تنها تعداد اندکی از پژوهش‌ها تلاش داشته‌اند تا به مفهوم‌پردازی نظری این سازه بپردازند؛ برای مثال نوری (۱۳۸۷) در مفهوم‌بندی این سازه با استناد به پایه‌های روان‌شناختی و نشانگان صبر در قرآن کریم کوشیده است. او صبر را به معنای نگهداری و کنترل نفس در حالت خاصی می‌داند که موجب استقامت در انجام کارهای سخت، تحمل سختی‌ها و مشکلات و کنترل تکانه‌های شهوانی و پرخاشگری می‌شود. وی این تعریف را با معنای لغوی صبر و با تعاریف علمای اخلاق هماهنگ می‌داند. به نظر او در روایات سه نوع صبر (بر مصیبت، طاعت و معصیت) آورده شده است و تنها معنای جامع که دربردارنده این سه نوع صبر باشد، «نگهداری نفس در حالت خاص» است. به این حالت خاص شاید بتوان عنوان سعه صدر داد (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۴).

در ایران رویکردهای دیگری از پژوهش‌ها صبر را یک مفهوم دینی در نظر دارند، اما درصدد ایجاد پیوندی میان این مفهوم و دیگر سازه‌های روان‌شناختی هستند. متخصصان مفهوم صبر را با سایر متغیرهای روان‌شناختی همچون تاب‌آوری، سرسختی، خودکنترلی، راهبردهای مقابله‌ای و خودتنظیمی یکسان می‌دانند و تلاش دارند صبر را به کمک این مفاهیم تعریف کنند. تاب‌آوری، راهبردهای مقابله‌ای و خودتنظیمی از جمله اصطلاحات پرکاربرد و مورد استفاده در تعریف این محققان از واژه صبر است (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۳).

در منابع اخلاقی از واژه صبر تقسیم‌بندی‌های متفاوتی شده است، اما در تعداد اندکی از این تقسیم‌بندی‌ها، انواع صبر به شکل مدلی تجربی بررسی شده است. محرابیان (۱۹۹۹؛ به نقل از اشنیتکر، ۲۰۱۲) صبر را شامل سنجیدگی، استواری، مهارگری و توانایی تحمل مشکلات می‌داند که در پرسشنامه‌ای با نام «مقیاس جهت‌گیری منظم هدف»، صبر به شکل خرده‌مقیاسی با چهار گزینه سنجیده می‌شود. بنابر نظر اشنیتکر (۲۰۱۲)، مشکل این مقیاس عدم سنجش انواع صبر است. حسین ثابت (۱۳۸۷) صبر را از آموزه‌های مهم دینی و از راهبردهای مقابله‌ای مذهبی در برابر فشار روانی معرفی می‌کند. وی براساس تقسیم‌بندی روایتی از صبر و با بهره‌گیری از سه منبع قرآن و تفاسیر، کتب حدیثی و اخلاقی سه مقوله روایتی صبر در برابر سختی، صبر در برابر گناه و صبر بر طاعت را پایه و اساس طراحی مقیاس صبر نوجوانان در نظر گرفته است. اشنیتکر (۲۰۱۲) از صبر یک مدل سه عاملی ارائه داد. مقیاس اشنیتکر سه گونه صبر را سنجید که عبارت بود از: صبر میان‌فردی، صبر در برابر دشواری‌های زندگی و صبر در مشکلات روزمره. «صبر میان‌فردی»، صبر در تعاملات اجتماعی را می‌سنجد؛ «صبر در برابر سختی‌ها» به هدف‌های بلندمدت یا دشواری‌ها مثل یک بیماری مزمن مرتبط است و «صبر در مشکلات روزانه» به شرایط ناکام‌کننده در زندگی روزانه مانند ترافیک‌های سنگین و پردردسر اشاره دارد.

در مدل پنج عاملی صبر خرمایی و فرمانی (۱۳۹۴)، نظر بر این است که با وجود ظرفیت زیستی-روان‌شناختی صبر، این مفهوم سازه‌ای اخلاقی است که به وسیله باورهای دینی و عوامل تأثیرگذار درونی و بیرونی جهت داده می‌شود. از نظر این پژوهشگران مفاهیم پنهان در باورهای اعتقادی و جهان‌بینی دینی که ریشه در وحی دارند، تعیین‌کننده مفهوم صبر است. آنان رویکرد فضیلت به صبر را می‌پذیرند؛ بنابراین صبر را مفهومی دینی - اخلاقی معرفی و با واکاوی و بررسی ظاهری معانی آیات مربوط به صبر در قرآن کریم، یک مقیاس ۲۵ گویه‌ای از صبر طراحی کرده‌اند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی وجود این پنج عامل را در مقیاس صبر بزرگسالان تأیید کرده است که به ترتیب شامل متعالی شدن (تحمل سختی‌ها و ناملایمات برای رسیدن به سطوح بالاتر اهداف، قرب الهی و رشد معنوی)، شکیبایی (بردباری و تحمل دشواری‌ها و سختی‌ها)، رضایت (پذیرش وضعیت موجود بدون گلایه و شکایت و تحمل شرایطی که فرد در آن قرار گرفته است)، استقامت و تحمل (ایستادگی در انجام امور و مداومت در انجام فعالیت‌ها) و درنگ (تحمل وسوسه‌ها و بردباری در برابر امیال درونی) نامیده شدند.

توجه به این مدل‌ها نشان می‌دهد که دو روش در مفهوم‌سازی صبر وجود دارد که می‌توان این دو روش را به عنوان مدل‌های موقعیتی و مدل‌های مؤلفه‌ای صبر در نظر گرفت (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۴). براساس مدل‌های موقعیتی صبر به عنوان مفهومی مستقل مورد توجه قرار می‌گیرد که در شرایط مختلف آشکار می‌شود. مدل اشنیتکر (۲۰۱۲) نمونه‌ای از مدل‌های موقعیتی است. در این مدل صبر مفهومی مستقل در نظر گرفته شده، در سه وضعیت بین فردی، دشواری‌های زندگی و دشواری‌های روزانه مشخص می‌شود. اشنیتکر (۲۰۱۲) بر این باور

است که در طبقه‌بندی توانمندی‌های منشی، روان‌شناسان مثبت‌گرا که ۲۴ توانمندی را به صورت تجربی آزمایش می‌کنند از توانمندی صبر سخنی به میان نیاورده‌اند. مؤلفان براساس طبقه‌بندی مطرح شده معتقدند که صبر متشکل از توانمندی استقامت، گشاده‌ذهنی و خودتنظیمی است و یک توانمندی مستقل به شمار نمی‌رود؛ با وجود این، اشنیتکر (۲۰۱۲) نشان داد که سازه صبر در مقایسه با توانمندی‌های دیگر دارای روایی افتراقی است. وی همچنین اذعان می‌دارد که صبر را نمی‌توان به دیگر فضائل شخصیتی کاهش داد. از این‌رو می‌توان گفت صبر یک توانمندی مستقل به شمار می‌آید؛ همچنین مدل حسین ثابت (۱۳۸۷) به عنوان یک مدل موقعیتی در این گروه قرار می‌گیرد. صبر در این مدل به عنوان یک مفهوم کلی به صورت صبر در سختی‌ها، صبر در مقابل گناه و صبر بر طاعت عنوان شده است.

با وجود اینکه صبر در مفهوم‌سازی مدل‌های مؤلفه‌ای به شکل کلی مد نظر قرار گرفته است، اما می‌تواند ترکیبی از مؤلفه‌های متفاوت باشد؛ در واقع صبر انتزاع بالاتری از چند صفت یا فضیلت اخلاقی است که می‌تواند مجموعه‌ای چند صفتی را دربرگیرد. مدل پنج عاملی صبر (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۳) در طبقه مدل‌های مؤلفه‌ای قرار می‌گیرد. براساس این مدل، صبر از مؤلفه‌های متعالی شدن، شکیبایی، رضایت، استقامت و درنگ تشکیل شده است. با توجه به این نکته که پژوهش در حوزه مفهوم‌سازی صبر در ابتدای راه می‌باشد، اما این پرسش مطرح می‌شود که چگونه می‌توان مدل‌های موقعیتی و مدل‌های مؤلفه‌ای صبر را به یکدیگر نزدیک کرد؟ گفتنی است که وجود هر دو رویه برای مفهوم‌سازی صبر جهت درک این مفهوم، شناخت زوایای پنهان و ارائه نظریه در این زمینه و در نهایت طراحی مداخلات آموزشی و درمانی براساس این مدل‌ها کمک مفیدی خواهد کرد.

بنابر دیدگاه خرمایی و فرمانی (۱۳۹۳) صبر چه به عنوان یک سازه مستقل و چه به صورت مؤلفه‌ای در نظر گرفته شود، هسته اصلی این مفهوم می‌تواند پیونددهنده مدل‌ها باشد. بنابر بیشتر تعاریف موجود، هسته مفهومی صبر توانایی نادیده گرفتن خواسته‌ها در شرایط حاضر برای رسیدن به آنها در آینده‌ای نزدیک و توانایی انتظار کشیدن و به تأخیر انداختن برای رسیدن به پاداش بهتر در نظر خواهد آمد (اشنیتکر، ۲۰۱۲). مدل پنج عاملی صبر، هسته اصلی را گشادگی در آستانه تحمل یا سعه صدر معرفی می‌کند که سبب حفظ حالت روانی خاص می‌شود و حاصل آن صبر بین‌فردی، صبر در برابر مصائب زندگی، صبر در مسائل و مشکلات روزانه (اشنیتکر، ۲۰۱۲)، صبر در برابر معصیت، صبر در سختی‌ها و صبر در طاعت (حسین ثابت، ۱۳۸۷) و همچنین استقامت، رضایت، شکیبایی، درنگ، متعالی شدن و سایر مفاهیمی خواهد بود که در مدل‌های آینده از صبر ارائه خواهد شد.

با توجه به آنچه گفته شد، به طور کلی صبر قابلیت زیستی-روان‌شناختی و فضیلتی اخلاقی است که به وسیله باورهای دینی و عوامل تأثیرگذار درونی و بیرونی جهت داده می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت هرچند صبر قابلیت سرشتی دارد، ولی به وسیله باورهای اعتقادی و جهان‌بینی دینی که ریشه در وحی دارند، محتوا می‌گیرد (خرمایی و فرمانی، ۱۳۹۳). نتایج پژوهش‌های گسترده در بزرگسالان اثرگذاری این سازه بر پیامدهای هیجانی، شناختی، انگیزشی و رفتاری را نشان داده است (مثلاً اشنیتکر، ۲۰۱۰؛ مرحمتی و خرمایی، ۲۰۱۶؛ کیهان‌فر، ۱۳۸۹؛ خرمایی و همکاران، ۱۳۹۴؛ آربزی و خرمایی، ۱۴۰۰؛ خرمایی و آزادی‌ده‌بیدی، ۱۳۹۶؛ صادق‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰؛ قربانی و خرمایی، ۱۴۰۰؛ ولیخانی و خرمایی، ۱۳۹۴؛ صادق‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹؛ خرمایی و همکاران، ۲۰۱۷؛ خرمایی و همکاران، ۱۳۹۵؛ هاگو، لیو، تی تی مایا، ۲۰۱۷؛ بوکارنا و همکاران، ۲۰۱۸؛ رسولی و همکاران، ۱۴۰۲)، اما آنچه در این میان اهمیت دارد و پژوهش پیش‌رو با این هدف به انجام رسیده است آنکه برای بسط و گسترش نظری و کاربردی این سازه، ساخت و تدوین ابزارهایی برای سنجش صبر ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. این ضرورت هنگامی بیشتر احساس می‌شود که حوزه مطالعه صبر بر روی کودکان و نوجوانان تمرکز می‌یابد؛ بنابراین لزوم وجود ابزارهایی که ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی داشته باشد در این قلمرو پژوهشی بسیار مهم و با اهمیت است. هدف این پژوهش تدوین مقیاسی برای سنجش صبر کودکان و نوجوانان براساس مدل پنج عاملی صبر و بررسی شاخص‌های روان‌سنجی این مقیاس بود.

۲. روش

این پژوهش از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر دانش‌آموزان مقاطع ابتدائی، متوسطه اول و دوم شهر شیراز بودند که از میان آنها تعداد ۸۴۵ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند؛ به گونه‌ای که از نواحی چهارگانه آموزش و

پروژه شهر شیراز ۱۰ مدرسه و از هر مدرسه ۳ کلاس به طور تصادفی انتخاب شد و کلیه دانش آموزان هر کلاس مشارکت کنندگان پژوهش بودند. تجزیه و تحلیل داده‌های توصیفی تحقیق با استفاده از Spss 21 بود و برای تعیین روایی از روش تحلیل عامل تأییدی در نرم افزار Amos 21 استفاده شد. پایایی کل مقیاس و مؤلفه‌های آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد.

۳. ابزار پژوهش

مقیاس صبر کودکان و نوجوانان بر مبنای مقیاس صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳) تهیه شده است؛ به عبارت دیگر همانند مقیاس صبر بزرگسالان مفاهیم کلیدی که کلیه آیات مرتبط با صبر در قرآن کریم بر آن تأکید داشتند مورد توجه قرار گرفت. سپس با توجه به این مفاهیم عباراتی تدوین گردید و نسخه نهایی این مقیاس در قالب ۳۳ گویه براساس مقیاس درجه بندی لیکرت از کاملاً درست تا کاملاً نادرست تنظیم شد که به سنجش پنج عامل استقامت (گویه‌های ۴، ۸، ۱۲، ۱۶، ۲۰، ۲۳، ۲۵، ۲۷، ۲۹ و ۳۱)، درنگ (گویه‌های ۹، ۱۳، ۱۷، ۲۱، ۲۴، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۳۲ و ۳۳)، متعالی شدن (گویه‌های ۱، ۵، ۱۰، ۱۴، ۱۸ و ۲۲)، شکیبایی (گویه‌های ۲، ۶، ۱۵ و ۱۹) و رضایت (گویه‌های ۳، ۷ و ۱۱) می پردازد. شایان ذکر است که در این مقیاس گویه‌های ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲ و ۳۳ نمره گذاری معکوس دارند. تجزیه و تحلیل داده‌های توصیفی پژوهش با استفاده از Spss 21 بود و برای تعیین روایی از روش تحلیل عامل تأییدی در نرم افزار Amos 21 استفاده شد. پایایی کل مقیاس و مؤلفه‌های آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد.

۴. یافته‌ها

کل مشارکت کنندگان پژوهش ۸۴۵ دانش آموز (۴۴۵ دختر و ۴۰۰ پسر) بودند. دامنه سنی آزمودنی‌ها از ۹ تا ۱۸ سال و میانگین سنی آنها ۱۴/۶۴ و انحراف استاندارد ۲/۱۱ سال بود. جدول ۱ توزیع گروه نمونه براساس مقطع تحصیلی و جنسیت دانش آموزان را نشان می دهد. در جدول ۲ نیز اطلاعات توصیفی کل نمونه مشاهده می شود.

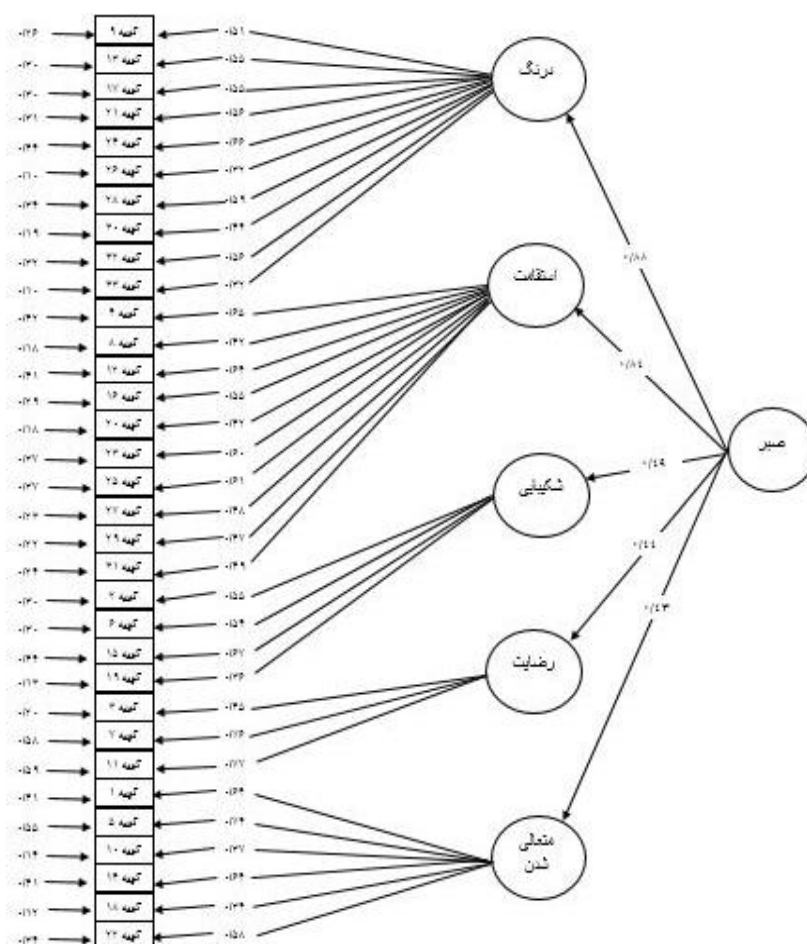
جدول ۱: توزیع گروه نمونه براساس مقطع تحصیلی و جنسیت دانش آموزان

مقطع تحصیلی	دختر	پسر	کل
ابتدائی	۱۵۱ (۱۸٪)	۱۳۵ (۱۶٪)	۲۸۶ (۳۴٪)
متوسطه اول	۱۴۹ (۱۸٪)	۱۲۰ (۱۴٪)	۲۶۹ (۳۲٪)
متوسطه دوم	۱۴۵ (۱۷٪)	۱۴۵ (۱۷٪)	۲۹۰ (۳۴٪)
کل	۴۴۵ (۵۳٪)	۴۰۰ (۴۷٪)	۸۴۵ (۱۰۰٪)

جدول ۲: اطلاعات توصیفی مربوط به مؤلفه‌ها و نمره کل مقیاس صبر

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر نمره	حداقل نمره	کجی	کشیدگی
درنگ	۲۷/۳۲	۷/۷۳	۵۰	۱۰	-۰/۱۲	-۰/۴۸
استقامت	۳۶/۶۹	۷/۷۷	۵۰	۱۲	-۰/۴۰	-۰/۴۶
متعالی شدن	۲۳/۸۶	۴/۳۰	۳۰	۷	-۰/۶۰	-۰/۰۴
شکیبایی	۹/۰۲	۳/۲۶	۲۰	۴	۰/۵۹	۰/۰۵
رضایت	۱۰/۳۳	۲/۸۸	۱۵	۳	-۰/۳۸	-۰/۳۲
صبر	۱۱۲/۱۷	۱۸/۰۲	۱۶۱	۶۳	-۰/۱۲	-۰/۳۷

برای تعیین روایی مقیاس از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. پیش از اجرای تحلیل عاملی تأییدی مفروضه‌های داده‌های گمشده^۱ و پرت^۲ بررسی شدند. با توجه به تأکید پژوهشگران مبنی بر اینکه پاسخگویی به تمام سؤالات الزامی است، هیچ داده گمشده‌ای وجود نداشت. داده‌های پرت با استفاده از نمودارهای جعبه‌ای^۳ بررسی شدند. نتایج بررسی موارد پرت نشان داد که هیچ داده پرتی وجود ندارد. جهت بررسی نرمال بودن از شاخص‌های کجی^۴ و کشیدگی^۵ استفاده شد، تمام مقادیر کجی در محدوده -۱ و +۱ و مقادیر کشیدگی در محدوده -۱۰ و +۱۰ بود؛ بنابراین پیش فرض نرمال بودن برقرار بود (میرز، گامست و گارینو، ۲۰۱۶). در ادامه گویه‌های مقیاس در قالب مدل پنج عاملی در نرم افزار ایموس (نسخه ۲۱) ترسیم و بر روی نمونه‌ای از دانشجویان شامل ۸۴۵ نفر (۴۰۰ پسر و ۴۴۵ دختر) آزمون شد. شاخص‌های برازش مدل از جمله نسبت خی دو به درجه آزادی (X^2/df)، ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)، برازش تطبیقی (CFI)، برازش نرم شده (NFI)، نیکویی برازش (GFI)، نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI) و PCLOSE برای مدل محاسبه شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که مقیاس صبر با پنج عامل استقامت (با بار عاملی ۰/۴۲ تا ۰/۶۵)؛ درنگ (با بار عاملی ۰/۳۲ تا ۰/۶۶)؛ متعالی شدن (با بار عاملی ۰/۳۴ تا ۰/۷۴)؛ شکبیایی (با بار عاملی ۰/۳۶ تا ۰/۶۷) و رضایت (با بار عاملی ۰/۴۵ تا ۰/۷۷) بارگذاری شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم در شکل ۱ و شاخص‌های برازش مدل در جدول ۳ گزارش می‌شود.

شکل ۱: تحلیل عاملی تأییدی مقیاس صبر کودکان و نوجوانان

1. missing data
2. outliers
3. box plots
4. Skewness
5. Kurtosis
6. Meyers, Gamst & Guarino

جدول ۳: شاخص‌های برازش مدل

شاخص	X2/df	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA	PCLOSE
مقدار	۲/۳۲	۰/۹۲	۰/۹۱	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۰۴	۱
مقادیر قابل قبول	۳ <	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۰۸ <	۰/۰۵ >

همان‌طور که نتایج مندرج در شکل ۱ نشان می‌دهند، گویه‌ها در تحلیل عاملی مرتبه اول روی پنج مؤلفه و مؤلفه‌ها در تحلیل عاملی مرتبه دوم روی یک عامل کلی بارگذاری شدند و کلیه ضرایب معنادار بودند. با توجه به نتایج پیشین می‌توان گفت که صبر در بردارنده پنج مؤلفه متعالی شدن، شکیبایی، رضایت، استقامت و درنگ است که با وجود استقلال این پنج عامل بر روی عامل کلی صبر بارگذاری می‌شوند. در ادامه جدول بارهای عاملی در مقیاس صبر کودکان و نوجوانان ارائه شده است (جدول ۴).

جدول ۴: بارهای عاملی در مقیاس صبر کودکان و نوجوانان

عامل	گویه	بار عاملی	سطح معناداری
درنگ	۹	۰/۵۱	۰/۰۰۱
	۱۳	۰/۵۵	۰/۰۰۱
	۱۷	۰/۵۵	۰/۰۰۱
	۲۱	۰/۵۶	۰/۰۰۱
	۲۴	۰/۶۶	۰/۰۰۱
	۲۶	۰/۴۷	۰/۰۰۱
	۲۸	۰/۵۹	۰/۰۰۱
	۳۰	۰/۴۴	۰/۰۰۱
	۳۲	۰/۵۶	۰/۰۰۱
	۳۳	۰/۴۷	۰/۰۰۱
استقامت	۴	۰/۶۵	۰/۰۰۱
	۸	۰/۴۷	۰/۰۰۱
	۱۲	۰/۶۴	۰/۰۰۱
	۱۶	۰/۵۵	۰/۰۰۱
	۲۰	۰/۴۷	۰/۰۰۱
	۲۳	۰/۶۰	۰/۰۰۱
	۲۵	۰/۶۱	۰/۰۰۱
	۲۷	۰/۴۸	۰/۰۰۱
	۲۹	۰/۴۷	۰/۰۰۱
	۳۱	۰/۴۹	۰/۰۰۱
شکیبایی	۲	۰/۵۵	۰/۰۰۱
	۶	۰/۵۴	۰/۰۰۱
	۱۵	۰/۶۷	۰/۰۰۱
	۱۹	۰/۳۶	۰/۰۰۱
رضایت	۳	۰/۴۵	۰/۰۰۱
	۷	۰/۷۶	۰/۰۰۱
	۱۱	۰/۷۷	۰/۰۰۱
متعالی شدن	۱	۰/۶۴	۰/۰۰۱
	۵	۰/۷۴	۰/۰۰۱
	۱۰	۰/۴۷	۰/۰۰۱
	۱۴	۰/۶۴	۰/۰۰۱
	۱۸	۰/۳۴	۰/۰۰۱
	۲۲	۰/۵۸	۰/۰۰۱

نتایج بررسی پایایی مقیاس صبر از طریق آلفای کرونباخ در جدول ۵ ارائه شده است؛ همان‌طور که یافته‌ها نشان می‌دهند ضرایب به‌دست‌آمده برای مؤلفه‌های متعالی شدن، شکیبایی، رضایت، استقامت، درنگ و کل مقیاس به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۶۲، ۰/۷۰، ۰/۸۰، ۰/۸۰ و ۰/۸۷ است.

جدول ۵: ضرایب پایایی مقیاس صبر کودکان و نوجوانان

عامل‌ها	تعداد گویه	آلفای کرونباخ
متعالی شدن	۶	۰/۷۴
شکیبایی	۴	۰/۶۲
رضایت	۳	۰/۷۰
استقامت	۱۰	۰/۸۰
درنگ	۱۰	۰/۸۰
کل مقیاس	۳۳	۰/۸۷

۵. بحث و نتیجه‌گیری

صبر به عنوان فضیلتی اخلاقی و ظرفیت مقابله با سختی‌ها در نظر گرفته شده است. افراد صبور به احتمال کمتری در مقابل شرایط سخت با خشم پاسخ می‌دهند (کومر و سیکرکا، ۲۰۱۴). اشیتکر (۲۰۱۲) صبر را یکی از توانمندی‌های انسانی می‌داند که در بهزیستی انسان نقش اساسی دارد. از نظر وی صبر تمایلی است که موجب آرامش فرد در مواجهه با ناکامی‌ها، تلخی‌ها و رنج‌ها می‌شود؛ با وجود آنکه صبر در دوران جدید مورد غفلت قرار گرفته است (کومر و سیکرکا، ۲۰۱۴)، اما آگاهی از اهمیت و ضرورت صبر در زندگی انسان‌ها سبب ایجاد خط فکری جدید و گسترش پژوهش‌های مختلف تجربی در این حوزه شده است. از جمله موضوعات مورد پژوهش در این حوزه، سنجش صبر است. تدوین ابزارهایی در جهت سنجش صبر می‌تواند تسهیل‌کننده روند پژوهش‌ها باشد. در پژوهش حاضر با استناد به مقیاس صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳) و با استفاده از مؤلفه‌های قرآنی و روایتی صبر مقیاسی جهت سنجش صبر کودکان و نوجوانان طراحی شده است؛ بدین صورت که آیات مرتبط با صبر در قرآن کریم و مفاهیم کلیدی این آیات استخراج و سپس با توجه به این مفاهیم عباراتی متناسب با گروه سنی کودک و نوجوان تدوین شد. عبارات دارای مفاهیم مشابه حذف و نسخه نهایی این مقیاس در قالب ۳۳ گویه براساس مقیاس درجه‌بندی لیکرت از کاملاً درست تا کاملاً نادرست تنظیم گردید. سپس دانش‌آموزان مقاطع ابتدائی، متوسطه اول و دوم به این مقیاس پاسخ دادند و شاخص‌های روان‌سنجی مقیاس مورد بررسی قرار گرفت.

برای بررسی روایی مقیاس از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان‌دهنده برازش خوب مدل نهایی پژوهش بود و ساختار پنج عاملی مقیاس صبر کودکان و نوجوانان را تأیید کرد. این نتیجه با مدل پنج عاملی مقیاس صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳) همخوانی دارد؛ همچنین بررسی ضرایب پایین همبستگی بین مؤلفه‌ها نشان داد که این مؤلفه‌ها از هم مستقل بودند و مؤلفه‌های متفاوتی را می‌سنجند. در نهایت تحلیل عاملی مرتبه دوم نشان داد که این پنج مؤلفه بر روی عامل صبر بارگذاری عاملی می‌شود. نتایج سنجش پایایی مقیاس صبر کودکان و نوجوانان نشان داد که مقیاس یادشده از پایایی مناسبی برخوردار است. این یافته‌ها با نتایج سنجش پایایی مقیاس صبر بزرگسالان (خرمایی و همکاران، ۱۳۹۳) همسو می‌باشد.

به طور کلی نتایج پژوهش پیش‌رو نشان داد که مقیاس صبر کودکان و نوجوانان دارای روایی و پایایی مناسب است و می‌توان از آن به عنوان ابزاری روا و پایا جهت سنجش صبر کودکان و نوجوانان استفاده کرد. محققان این پژوهش پیشنهاد می‌کنند که ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در جمعیت‌های مختلف کودکان و نوجوانان بررسی شود. ساخت ابزار خودگزارشی جهت سنجش صبر کودکان و نوجوانان در پژوهش حاضر با هدف پر کردن خلأ موجود در این زمینه و انجام پژوهش‌های گسترده و عمیق در حوزه صبر کودکان و نوجوانان صورت گرفته است و به نظر می‌رسد که مقیاس ساخته‌شده در این پژوهش بتواند راهگشای پژوهش‌های عمیق‌تر در مورد روند تحولی صبر در سنین مختلف، تظاهرات مختلف صبر در زندگی کودکان و نوجوانان، ارتباط صبر با سایر متغیرهای روان‌شناختی و سرانجام تدوین روش‌های مداخله‌ای برای ارتقای صبر در این گروه سنی باشد.

منابع

۱. ایزدی طامه، احمد؛ برجعلی، احمد؛ دلاور، علی و حسین اسکندری. (۱۳۸۹). «مقایسه تأثیر آموزش صبر و حل مسئله بر کاهش پرخاشگری و انتخاب راهبردهای مقابله‌ای دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی». دانش انتظامی، ۱۱(۳): ۱۸۲-۲۰۷.
۲. حسین ثابت، فریده. (۱۳۸۷). «اثربخشی آموزش صبر بر اضطراب، افسردگی و شادکامی». مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۲(۲): ۷۹-۹۲.
۳. خرمایی، فرهاد و اعظم فرمانی. (۱۳۹۳). «صبر و نقش مولفه‌های آن در پیش‌بینی ناامیدی در دانشجویان». هفتمین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان، دانشگاه صنعتی اصفهان.
۴. خرمایی، فرهاد و اعظم فرمانی. (۱۳۹۴). «مدل پنج عاملی صبر بستری برای تبیین مفهومی نظریه صبر». سومین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی، تهران.
۵. خرمایی، فرهاد و فاطمه آزادی‌دهبیدی. (۱۳۹۶). «تبیین افعال‌کاری تحصیلی دانشجویان براساس سازه دینی-اخلاقی صبر». فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۷(۱): ۷۷-۹۲.
۶. خرمایی، فرهاد و محسن آریزی. (۱۴۰۰). «رابطه ساختاری منش اخلاقی صبر و اهداف پیشرفت تحصیلی دانشجویان: نقش واسطه‌ای منبع کنترل». راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، ۸(۲): ۴۱-۵۱.
۷. خرمایی، فرهاد؛ آزادی‌دهبیدی، فاطمه و شیوا حق‌جو. (۱۳۹۵). «بررسی مدل ساختاری رابطه صبر و دشواری در نظم‌بخشی هیجانی». پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۱۰(۱): ۲۲-۳۱.
۸. خرمایی، فرهاد؛ آزادی‌دهبیدی، فاطمه و مصطفی زابلی. (۱۳۹۴). «پیش‌بینی اضطراب امتحان براساس مؤلفه‌های صبر با واسطه‌گری مؤلفه‌های اهداف پیشرفت در دانشجویان». آموزش پژوهی، ۱(۲): ۴۹-۷۰.
۹. خرمایی، فرهاد؛ زارعی، فرشته؛ مهدی‌یار، منصوره و اعظم فرمانی. (۱۳۹۳). «نقش صبر و مؤلفه‌های آن به عنوان فضایل اخلاقی در پیش‌بینی امید دانشجویان»، اخلاق و تاریخ پزشکی ایران، ۷(۳): ۵۸-۶۸.
۱۰. خرمایی، فرهاد؛ فرمانی، اعظم و اسماعیل سلطانی. (۱۳۹۳). «ساخت و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس صبر»، اندازه‌گیری تربیتی، ۵(۱۷): ۸۳-۹۹.
۱۱. رسولی، رضا؛ ظهراپی، اباذر؛ کمانی، سید محمدحسین و ناصر برخوردار. (۱۴۰۲). «تدوین و اولویت‌بندی ویژگی‌های سازمان‌صبور با رویکرد اسلامی»، مدیریت اسلامی، ۳۱(۱): ۴۸-۱۱.
۱۲. سلطان نصیر، محبوبه؛ علیزاده عصار، افسانه و عباس رحمتی. (۱۳۹۳). «آموزش مهارت‌های معنوی صبر و ذکر به شیوه گروهی در کاهش علائم افسردگی دانشجویان». هفتمین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان، دانشگاه صنعتی اصفهان.
۱۳. شکوفه‌فرد، شایسته و فرهاد خرمایی. (۱۳۹۱). «صبر و بررسی نقش پیش‌بین مؤلفه‌های آن در پرخاشگری دانشجویان»، روان‌شناسی و دین، ۵(۲): ۹۹-۱۱۲.
۱۴. صادق‌زاده، مرضیه؛ بهزادی، فاطمه و فرهاد خرمایی. (۱۳۹۹). «مؤلفه‌های صبر مادر و توان‌بدرفتاری با کودک: نقش واسطه‌ای نارسانظم‌جویی هیجانی». روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۱۶(۶۳): ۳۱۱-۳۲۰.
۱۵. صادق‌زاده، مرضیه؛ شاملی، لیلا و فرهاد خرمایی. (۱۴۰۰). «مدل ساختاری رابطه صبر با کفایت اجتماعی در دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم»، روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۰(۴): ۹۹-۱۱۰.
۱۶. غباری بناب، باقر و محمد خدایاری‌فرد. (۱۳۸۰). «رابطه توکل به خدا با اضطراب، صبر و امیدواری در شرایط ناگوار»، اولین همایش بین‌المللی نقش دین در بهداشت روان، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران.
۱۷. فرمانی، اعظم؛ خرمایی، فرهاد و نجمه دوکوهکی. (۱۳۹۳). «بررسی نقش صبر و مؤلفه‌های آن در پیش‌بینی رضایت زناشویی والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر شیراز». ششمین کنگره ملی آسیب‌شناسی خانواده، پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی.

۱۸. قربانی، رقیه و فرهاد خرمایی. (۱۴۰۰). «نقش صبر در رابطه بین هوش موفق و خردمندی در دانشجویان». روان‌شناسی و دین، ۱۴(۱): ۸۲-۶۹.
۱۹. کیهان‌فر، راضیه. (۱۳۸۹). «بررسی رابطه صبر و راهبردهای مقابله‌ای استرس در دانشجویان دانشگاه شیراز». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.
۲۰. مرحمتی، زهرا و فرهاد خرمایی. (۱۳۹۷). «رابطه دینداری و امید: نقش واسطه‌ای صبر». روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۱۴(۵۶): ۴۴۴-۴۳۵.
۲۱. نوری، نجیب الله. (۱۳۸۷). «بررسی پایه‌های روان‌شناختی و نشانگان صبر در قرآن». روان‌شناسی و دین، ۱(۴): ۱۴۳-۱۶۸.
۲۲. ولیخانی، احمد و فرهاد خرمایی. (۱۳۹۴). «دین و درد: پیش‌بینی ابعاد درد براساس صبر». نشریه پرستاری ایران، ۲۸(۹۵): ۱-۱۰.
23. Arbezi, M. & Khormaei, F. (2021), The structural relationship of the morality of patience and the Students' academic achievement goals: The mediating role of locus of control, *Development Strategies in Medical Education*, 8(2), 41-5110. 52547/dsme.8.2.41.
24. Bommarito, N. (2014), Patience and perspective, *Philosophy East & West*, 64(2), 269-286.
[10.1353/pew.2014.0021](https://doi.org/10.1353/pew.2014.0021)
25. Comer, D. R. & Sekerka, L. E. (2014), Taking time for patience in organizations, *Journal of Management Development*, 33(1), 6-23.
<https://doi.org/10.1108/JMD-11-2013-0132>.
26. Farmani, A., Khormaei, F. & Dokohaki, N. (2014), Investigating the role of patience and its components in predicting marital satisfaction of parents of elementary school students in Shiraz, *6th National Congress of Family Pathology*, Family Research Institute, Shahid Beheshti University. [In Persian]
<https://www.sbu.ac.ir/fa/w/>.
27. Ghobari Bonab, B. & Khodayari Fard, M. (1990), The relationship between trust in God and anxiety, patience and hope in adverse circumstances, *The first international conference on the role of religion in mental health*, Iran University of Medical Sciences and Health Services. [In Persian]
<https://hawzah.net/fa/Magazine/View/5427/5515/52302/>.
28. Ghorbani, R. & Khormaei, F. (2021), The role of patience in the relationship between successful intelligence and wisdom in students, *Ravanshenasi & Din*, 14(1), 69-82. . [In Persian]
<https://ravanshenasi.nashriyat.ir/node/564>.
29. Haque, M. D., Liu, L. & TitiAmayah, A. (2017), The role of patience as a decision-making Heuristic in leadership, *Qualitative Research in organizations and management: An International Journal*, 12(2), 111-129.
[10.1108/QROM-01-2015-1263](https://doi.org/10.1108/QROM-01-2015-1263).
30. Hossein-Sabet, F. (2008), Effectiveness of patience training in anxiety, depression and happiness. *Journal of Studies in Islam and Psychology*, 2(2), 79-92. [In Persian]
https://islamicpsy.rihu.ac.ir/issue_192_202.html.
31. Izadi-Tameh, A., Borj-Ali, A., Delavar, A. & Eskandari, H. (2009), Comparing the effects of patience and problem-solving training on reducing aggression and choosing coping strategies among students of the University of Police Sciences, *Journal of Research Police Science*, 11(3), 182-207. [In Persian]
http://pok.jrl.police.ir/issue_13631_13651.html.

32. Kayhanfar, R. (2010), *Investigating the relationship between patience and stress coping strategies in Shiraz university students*, Master's thesis, Shiraz University. [In Persian].
33. Khormaei, F. & Azadi Dehbidi, F. (2017), Explaining procrastination students based on religious structures-moral patience (Structural Equation Modeling), *Culture in the Islamic University*, 7(1), 77-92. [In Persian].
https://ciu.nahad.ir/issue_74_75.html?lang=en.
34. Khormaei, F., Azadi Dehbidi, F. & Haghjoo, S. (2016), The study of structural model of relationship between patience and difficulty in emotion regulation, *Journal of Research in Psychological Health*, 10(1), 22-31. [In Persian].
10.18869/acadpub.rph.10.1.22.
35. Khormaei, F., Azadi Dehbidi, F. & Zaboli, M. (2015), The prediction of test anxiety based on patience components with meditating of achievement goals components among university students, *Quarterly Journal of Modern Educational Research*, 1(2), 49-70. [In Persian]
https://researchbt.cfu.ac.ir/issue_44_48.html.
36. Khormaei, F., Azadi Dehbidi, F. & Zaboli, M. (2016), The Prediction of procrastination Based on patience Virtue with Meditating of Achievement Goals Components Among university Students, *Ethical research*, 7(1), 55-74. [In Persian].
<http://akhlagh.saminattech.ir/en/Issue/3470>.
37. Khormaei, F. & Farmani, A. (2014), Patience and the role of its components in predicting hopelessness in students, *Seventh National Seminar on Student Mental Health*, Isfahan University of Technology. [In Persian].
<https://news.iut.ac.ir/content/>.
38. Khormaei, F. & Farmani, A. (2015), The five-factor model of patience as a framework for conceptual explanation of patience theory, *Third International Congress of Islamic Humanities*, Tehran. [In Persian].
<https://conferenceyab.ir/conference/the-third-international-congress-on-islamic-humanities>.
39. Khormaei, F., Farmani, A. & Soltani, E. (2014), The patience scale: Instrument development and estimates of psychometric properties, *Educational Measurement*, 5(17), 83-99. [In Persian].
doi.org/10.22054/jem.2015.324.
40. Khormaei, F., Farmani, A. & Yazdani, F. (2017), Predicting self-control on the basis of patience and its components among high school students, *Journal of Practice in Clinical Psychology*, 5(1), 11-16.
41. Khormaei, F., Zareie, F., Mahdiyar, M. & Farmani, A. (2014), Role of patience and its components as moral constructs in predicting hope among university students. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 7(3), 58-68. [In Persian].
https://ijme.tums.ac.ir/browse.php?mag_id=1015&slc_lang=en&sid=1.
42. Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2016), *Applied multivariate research: Design and interpretation*. Sage publications.
43. Marhemati, Z. & Khormaei, F. (2017), Explaining eduaimonic well-being: The role of religiousness and patience, *Health Spiritual Med Ethics*, 4(4), 24-30.
<file:///C:/Users/Paradise2021/Downloads/50010020170405.pdf>.
44. Marhemati, Z. & Khormaei, F. (2018), The Relation of religiousness to hope: The mediating role of patience, *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 14(56), 435-444. [In Persian].
<https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Issue/46560>.

45. Nouri, N. (2008), A study of psychological foundations and symptoms of patience in the Quran, *Psychology and Religion*, 1(4), 143-168. [In Persian].
46. Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004), *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Washington, DC: American Psychological Association and Oxford University Press.
47. Rasouli, R., Zohrabi, A., Kamani, S. M. H. & Barkhordar, N. (2023), Compilation and prioritization of the features of an organization with high patience with an Islamic approach. *Islamic Management*, 31(1), 11-48. [In Persian]
https://im.ihu.ac.ir/issue_2201483_2201553.html.
48. Rosati, A. G., Stevens, J. R., Hare, B. & Hauser, M. D. (2007), The evolutionary origins of human patience: temporal preferences in chimpanzees, bonobos and human adults. *Current Biology*, 17(19), 1663-1668.
[10.1016/j.cub.2007.08.033](https://doi.org/10.1016/j.cub.2007.08.033).
49. Sadeghzadeh, M., Behzadi, F. & Khormaei, F. (2020), Mother's Patience Components and Child Abuse Potential: The Mediation Role of Emotional Dysregulation. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 16(63), 311-320. [In Persian].
<https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Issue/46567>.
50. Sadeghzadeh, M., Shameli, L. & Khormaei, F. (2022), The structural model of relationship between patience and social competence in secondary high school students, *Journal of School Psychology*, 10(4), 99-110. [In Persian]
[10.22098/JSP.2022.1455](https://doi.org/10.22098/JSP.2022.1455).
51. Schnitker, S. A. (2010), *An examination of patience and well-being* [Unpublish doctoral dissertation]. University of California, Davis, CA.
52. Schnitker, S. (2012), An examination of patience and well-being, *The Journal of Positive Psychology*, 7(4), 263-280.
[10.1080/17439760.2012.697185](https://doi.org/10.1080/17439760.2012.697185).
53. Schnitker, S., Ro, D., Foster, J., Abernethy, A., Currier, J., Witvliet, C., Luna, L., Putman, K., VanHarn, K. & Carter, J. (2020), Patient patients: Increased patience associated with decreased depressive symptoms in psychiatric treatment, *The Journal of Positive Psychology*, 15(3), 300-313.
<https://doi.org/10.1080/17439760.2019.1610482>.
54. Schnitker, S. A., & Emmons, R. A. (2007), Patience as a virtue: religious and psychological Perspectives, *Research in the Social Scientific Study of Religion*, 18, 177-207.
[10.1163/ej.9789004158511.i-301.69](https://doi.org/10.1163/ej.9789004158511.i-301.69).
55. Shokoofefard, S. & Khormaei, F. (2012), Patience and the predictive role of its components in students' aggression, *Ravanshenasi & Din*, 5(2), 99-112. [In Persian].
<http://ravanshenasi.nashriyat.ir/node/179>.
56. Soltan Nasir, M., Alizadeh Assar, A. & Rahmati, A. (2014), Teaching spiritual skills of patience and remembrance in a group method in reducing depressive symptoms in students, *The 7th National Seminar on Student Mental Health*, Isfahan University of Technology. [In Persian].
<https://news.iut.ac.ir/content/>.

57. Stevens, J. R., Hallinan, E. V., & Hauser, M. D. (2005), The ecology and evolution of patience in two New World monkeys, *Biology Letters*, 1(2), 223–226.
[10.1098/rsbl.2004.0285](https://doi.org/10.1098/rsbl.2004.0285).
58. Valikhani, A. & Khormaei, F. (2015), Religion and pain: Prediction of pain dimensions based on patience, *Iran Journal of Nursing*, 28(95), 1-10. [In Persian]
[10.29252/ijn.28.95.1](https://doi.org/10.29252/ijn.28.95.1).

مقیاس صبر کودکان و نوجوانان

گویه‌ها	کاملاً درست	درست	بین درست و نادرست	نادرست	کاملاً نادرست
۱. تکالیفم را انجام می‌دهم تا پدر و مادرم از من راضی باشند.					
۲. انتظار کشیدن مرا بی‌قرار و ناراحت می‌کند.					
۳. از برخورد دیگران با خودم راضی نیستم و نمی‌توانم تحمل کنم.					
۴. تکالیف را نیمه کاره رها می‌کنم.					
۵. تکالیف مدرسه‌ام را انجام می‌دهم تا خدا از من راضی باشد.					
۶. اگر وسایلم را گم کنم، بی‌قرار و ناراحت می‌شوم.					
۷. از حرف‌های همکلاسی‌هایم ناراضی هستم.					
۸. به خاطر آینده، حاضر نیستم سختی‌های امروز را تحمل کنم.					
۹. پول‌هایم را برای رسیدن به چیزهای لذت‌بخش زود خرج می‌کنم.					
۱۰. وقت زیادی را صرف انجام تکالیفم می‌کنم.					
۱۱. از رفتار همکلاسی‌هایم گله و شکایت دارم.					
۱۲. هنگام انجام تکالیف مدرسه، بارها بلند می‌شوم و تلویزیون تماشا می‌کنم.					
۱۳. اگر در موقعیتی قرار بگیرم که کسی مرا عصبانی کند، نمی‌توانم خشم و عصبانیت را کنترل کنم.					
۱۴. تکالیفم را انجام می‌دهم تا معلمم از من راضی باشد.					
۱۵. اگر در مدرسه یا خانه اتفاقی برایم رخ دهد، بی‌قرار و ناراحت می‌شوم.					
۱۶. برایم سخت است یک تکلیف را تا آخر بدون استراحت انجام دهم.					
۱۷. اگر وسایلم مورد علاقه خود را نداشته باشم، گله و شکایت می‌کنم.					
۱۸. از بدی‌های همکلاسی‌هایم برای رضای خداوند چشم‌پوشی می‌کنم.					
۱۹. اگر نتوانم نمره خوبی بگیرم، بی‌قرار و ناراحت می‌شوم.					
۲۰. هر کاری را شروع می‌کنم تا آخر ادامه نمی‌دهم.					
۲۱. وقتی چیزی مرا وسوسه می‌کند، باید آن را سریع به دست آورم.					
۲۲. سختی‌ها را تحمل می‌کنم تا خداوند مرا دوست داشته باشد.					
۲۳. هنگام انجام تکلیفم، فکر تماشای تلویزیون زود مرا وسوسه می‌کند.					
۲۴. اگر چیزی مطابق میل من نباشد، زود عصبانی می‌شوم.					
۲۵. حوصله‌ام از انجام تکالیف سر می‌رود.					
۲۶. پدر و مادرم می‌گویند تو هر چه می‌خواهی، باید زود انجام شود.					
۲۷. سختی‌های تکالیف درسی را نمی‌توانم تحمل کنم، هر چند می‌دانم در موفقیت آینده من نقش دارد.					
۲۸. اگر همکلاسی‌ها مرا ناراحت کنند، تلافی آن را سرشان در می‌آورم.					
۲۹. پدر و مادرم از من گله می‌کنند که چرا تکالیفم را ناتمام رها می‌کنی.					
۳۰. هنگام گرسنگی بی‌طاقت می‌شوم و زود باید غذا بخورم.					
۳۱. وقتی هدفی را انتخاب می‌کنم، چندین بار آن را تغییر می‌دهم.					
۳۲. پول توجیبی‌هایم را زود خرج می‌کنم.					
۳۳. هنگام تشنگی بی‌طاقت می‌شوم و سریع باید آب بخورم.					